

***Lathyrus pannonicus* (Jacq.) Garcke als Prepirineus orientals**

***Lathyrus pannonicus* (Jacq.) Garcke in the Eastern Pre-Pyrenees**

Rebut: 24.04.12
Acceptat: 26.05.12

Berguedà: Cercs, vessant sobre el torrent de la font de Sant Mateu, al vessant nord del tossal Rodó-serrat del Gall, 31TDG0566, 750 m, 21-V-2011, P. Aymerich & E. Sais (BCN 86.943).

Lathyrus pannonicus és una espècie amb àrea principal a les zones estepàries de l'Europa oriental i d'Àsia. Presenta una distribució fragmentada a l'Europa occidental, on se sol considerar que les seves poblacions tenen un caràcter relíctic (Scheele *et al.*, 2011). Fins al decenni de 1980, el coneixement de la presència a Catalunya d'aquesta espècie es limitava als materials recollits al Conflent per Sennen, datats de la primèria del segle xx (Bolòs & Vigo, 1984), i en l'actualitat encara és present a la Catalunya Nord, segons la consulta a les bases de dades sobre la flora de l'Estat francès ([www:tela-botanica.org](http://www.tela-botanica.org)). Romo (1989a) en dona a conèixer diverses localitats de les serres del Montsec d'Ares, del Montsec de Rúbies i de Sant Mamet, als Prepirineus centrals (el Pallars Jussà i la Noguera), i poc després n'amplia l'àrea una mica cap al nord-est, fins al sector de la serra Mitjana, a l'orient de la conca de Tremp (Romo, 1989b). D'acord amb la informació disponible, aquesta àrea dels Prepirineus centrals ha estat fins ara l'única per a la qual es coneixia l'espècie a la Catalunya autònoma (Bolòs, 1998). A la resta dels Pirineus, *L. pannonicus* hi apareix de manera

molt esparsa i localitzada a l'Aragó i Navarra (Aizpuru *et al.*, 2000; Villar *et al.*, 1997), però és absent al vessant septentrional o aquitànic.

La localització de *L. pannonicus* al Berguedà representa una novetat d'interès corològic, que amplia l'àrea catalana de l'espècie als Prepirineus orientals i estableix un nexa entre les poblacions del sector del Montsec i les del Conflent.

Ara per ara, a Cercs només s'han trobat algunes desenes d'individus que creixen en una franja estreta d'uns 20 m. Aquesta franja correspon a un camí mig perdut que travessa un bosc de *Quercus pubescens* Willd., en exposició nord i amb sòl pedregós calcari. Aquest hàbitat és diferent del característic de l'espècie al Montsec, on viu sobretot en prats de carena, que han estat descrits com una associació *Lathyrus pannonicus*-*Seslerietum albicantis* (Romo, 1989a), de la qual *L. pannonicus* es considera diferencial i que s'integra en l'aliança fitosociològica *Ononidion striatae* (Valls, 2003). Amb tot, l'hàbitat de la població de Cercs entra dins l'ampli espectre d'ambients que pot ocupar l'espècie (p. ex., Gallego, 1999), dels quals les clarianes de bosc són un dels més habituals. És probable que n'existixin nuclis més nombrosos en alguna zona pròxima, però la prospecció duta a terme fins ara en un radi relativament curt ha estat negativa.

Tot i que les poblacions catalanes i ibèriques de *L. pannonicus* han estat assignades habitualment a la subespècie *longestipulatus* M. Laínz, preferim no referir la de Cercs a cap tàxon infraespecífic. Hi hem observat alguns caràcters que no encaixen per complet amb la descripció de la subespècie *longestipulatus* fornida per Gallego (1999) a *Flora iberica*: folíols en general de 7-8 cm, al rang màxim (o excepcional) de longituds donades; 2-3 flors per peduncle, i no més de 4 com hauria de ser típic; peduncle en general més curt que la fulla axil·lar corresponent, i no pas més llarg; lòbuls del calze no ciliats (el més habitual és que ho

siguin); estandard petit (11-12 mm), al límit de la variabilitat del tàxon. És possible que aquestes aparents desviacions dels caràcters típics es puguin atribuir a la mida petita de la població local, que comportaria una escassa variabilitat i la fixació de trets atípics. En qualsevol cas, *L. pannonicus* és una planta molt variable morfològicament, i Romo (1989a) ja assenyalava que, tot i que assignava les plantes del Montsec a la subespècie *longestipulatus*, també hi havia individus similars a la subespècie *asphodeloides* –pròpia del sud de França– i d'altres que no s'ajustaven a cap de les subespècies descrites. Recentment, gràcies a l'aplicació de tècniques moleculars, Schlee *et al.* (2011) posen en dubte la validesa de la major part de les subespècies basades en caràcters morfològics i indiquen que en *L. pannonicus* s'observen dos llinatges principals: l'un que inclouria plantes adaptades a ambients humits i l'altre propi d'ambients xèrics.

ESTEVE SAIS* & PERE AYMERICH**

* C/ Confederació, 37. Sant Jordi. 08698 Cercs.

** C/ Barcelona, 29. 08600 Berga.

Bibliografia

- AIZPURU, I.; ASEGINOLAZA, C.; URIBE-ECHEVARRÍA, P. M.; URRUTIA, P. & ZORRAKIN, I., 2000. *Flora del País Vasco y territorios limítrofes*. Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco. Vitòria-Gasteiz.
- BOLÒS, O. DE, 1998. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans. Primera compilació general*. ORCA: volum extraordinari. Secció de Ciències Biològiques. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- BOLÒS, O. DE & VIGO, J., 1984. *Flora dels Països Catalans*. Volum 1. Ed. Barcino. Barcelona.
- GALLEGO, M. J. 1999. *Lathyrus* L. P. 423-482. In: *Flora iberica. Vol. VII (I) Leguminosae (partim)*. TALAVERA, S.; AEDO, C.; CASTROVIEJO, S.; ROMERO ZARCO, C.; SÁEZ, L.; SALGUEIRO, F. J. & VELAYOS, M. Real Jardín Botánico-CSIC. Madrid.
- ROMO, À. M. 1989a. *Flora i vegetació del Montsec (Pre-Pirineus catalans)*. Col·l.: Arxius de la Secció de Ciències, XC. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- ROMO, À. M., 1989b. *Plantes vasculares del quadrat UTM 31T CG46, Abella de la Conca*. Col·l.: ORCA: Catàlegs florístics locals, 2. Secció de Ciències Biològiques. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- SCHLEE, M.; GOKER, M.; GRIMM, G. W. & HEMLEBEN, V., 2011. Genetic patterns in the *Lathyrus pannonicus* complex (Fabaceae) reflect ecological differentiation rather than biogeography and traditional subspecific division. *Botanical Journal of the Linnean Society*, 165: 402-421.
- VALLS, A., 2003 Revisió sintaxonomica dels prats oromediterranis de l'ordre *Ononidetalia striatae* Br.-Bl. 1947. *Acta Botanica Barcinonensia*, 48: 67-198.
- VILLAR, L.; SESÉ, J. A. & FERRÁNDEZ, J. V., 1997. *Atlas de la flora del Pirineo aragonés*. Vol. I. Consejo de Protección de la Naturaleza de Aragón-Instituto de Estudios Altoaragoneses. Osca.